

ANMELDELSER

Dieter Henning: Atlas of the surface heat balance of the continents: components and parameters estimated from climatological data.

Borntraeger, Berlin 1989. 402 s., ill. 29 cm. DEM 178,-.

Dette store atlas indeholder 327 kort, der beskriver kontinenternes overfladenære energi-, vand- og strålingsbalanceforhold samt skydække og albedo. Ud over årsmiddelsituationer er fordelingen vist for de måneder og grupper af måneder, der har speciel interesse dvs. ofte ekstreme situationer. De enkelte balancekomponenter, f.eks. langbølget nettostråling eller aktuel evapotraspiration, er blevet beregnet ved hjælp af tre metoder: Albrecht, Budyko og Penmans. Data til modellerne er meteorologiske observationer, der er midlet over 10-30 år. De fleste data stammer fra perioden 1931-60 og er hentet fra over 4000 meteorologiske stationer fordelt på alle kontinenter. Albrecht's metode har været anvendt til beregning af absolutværdierne, som er præsenteret i de første 222 kort. Penman og Budyko har været anvendt som sammenligningsgrundlag. Sammenligningerne af de tre modeller er vist på de sidste 105 kort. Alle tre metoder er summarisk beskrevet i bogens første del, der også indeholder kommentarer til alle kortene og tabellerne. Det meste af beregningsarbejdet og selve fremstillingen af kortene og tabellerne, der er præsenteret i denne bog, blev udført i 1970'erne. Fordi beregningerne således har omkring 20 år på bagen er alle energifluxe opgivet i Langleys per day, hvilket kan være lidt irriterende. Dette imponerende atlas er spændende læsning for alle, der interesserer sig for den globale overfladenære energi- og strålingsbalance. Satellit-data vil sandsynligvis spille en stor rolle ved udfærdigelsen af fremtidige lignende energi- og strålingsbalance-kort. Dette atlas vil også i den sammenhæng være en spændende og uundværlig reference.

Henrik Steen Andersen

Die mediterrane Agrostadt: Strukturen und Entwicklungsprozesse. Hrsg.: Francisco López-Casero, Walther L. Bernecker, Peter Waldmann. (Forschungen zu Spanien, Bd. 4).

Breitenbach, Saarbrücken 1989. IV, 319 s., ill. 21 cm. Pris ikke oplyst.

Dele af Middelhavsområdet er bl.a. karak-

teristiske ved nogle meget store "landsbyer", hvor stor kan betyde adskillige snese tusinde indbyggere. Morfologisk ligner de "rigtige byer" med tæt sammenbyggede fleretageshuse; rækkevidde som centre er meget begrænset, de har overraskende få butikker; landbruget dominerer økonomi og beskæftigelse. Dette vil sige, at de funktionelt er landsbyer. I vor tid sker der dog en stadig og hurtig udvikling til byer i mere almen forstand. Bogen er resultat af symposium på et institut for spanske studier, og de fleste bidrag er da også baseret på andalusiske eller spanske forhold. Tre bidrag er på engelsk, de øvrige 13 er på tysk - også de spanske forfatteres. Bogen afsluttes med en nyttig bibliografi. Personlig har jeg fundet mest anvendelse for tre artikler: Monheim's om Sicilia, Drain's sammenlignende studie af Andalusien og Portugal, og pioneren på området Blok's, der er baseret på Andalusia og Sicilia. Faglig basis er helt overvejende antropologisk eller kultursociologisk - for en geograf som mig lovlig spekulativ og immateriel. To i øvrigt interessante artikler virker i sammenhængen malplacerede eller specielle: et om en galicisk landsby, der hverken geografisk eller kulturelt er "mediterran", og et andet om industri- og raffinaderibyen Gela. Litteraturen om kæmpelandsbyer (rural towns eller i dette tilfælde Agrostädte) er forbløffende sparsom, derfor må denne prunkløse bog hilses velkommen.

Henning Mørch

Bibliographia Carographica, vol 16, 1989. Red.: Lothar Zögner.

Saur, München 1989. XX, 269 s., 21 cm. DEM 128,-.

Man kunne synes, at denne slags specielle bibliografier er overflødige. Med databaser og key words burde den være det, men sligt fungerer langt fra effektivt - endnu, og i alle tilfælde er det ofte rart og nemmere at have bibliografierne for hånden i biblioteket. Tidligere erfaring viser, at denne årbog er forbløffende omhyggelig. På den baggrund afspejler den beskedne, men nyttige tryksag den danske videnskabelige smalthans: I afsnittet "Regional cartography" er der kun 3 henvisninger under Danmark.

Henning Mørch

Dietmar Henze: Enzyklopädie der Entdecker und Erforscher der Erde. Lieferung 14: McNair-Moskwitin.

Akademische Druck- u. Verlagsanstalt, Graz 1991. S. 415-542. 28 cm. ATS 650,-. De sidste 20 linier om McMinn, der berejste det nordlige Australien i 1870-erne og de første 20 linier om kosakken Iwan Moskwitin, der som den første (mon dog) nåede det Okotske hav 1639. Det er jo skrækkeligt at få dette imponerende værk 128 sider ad gangen efter bogtrykkerens bestemmelse. Det er som i de gode, gamle dage, hvor man heftevis kunne abonnere på romaner af Dickens eller Dumas - og næsten lige så spændende; thi det er jo en guldgrube. Men det er også et noget ujævnt værk; det er svært helt at finde redaktionssprincippet. Stort og meget småt leveres i skønsom blanding, og det er ikke gennemskueligt, hvordan spalteplasser tildeles. Som eksempel kan man finde under M. Miller: "Engelsk korvetkaptajn, opdagede 29. juni 1841 vest for Woodlark (se capt. Grimes) den af ham betegnede Sharp-ø, hvis koordinater han dog bestemte uøjagtigt. Lit.: Nautical Mag. 1843, p.495." Det er det hele, hvilket eftermæle! - men mere end én anden én kan regne med. De to topscorere denne gang er den spanske sydhavsfarer Medana de Neira og den Sibiriens-rejsende Alexander Theodor von Middendorff med 12 hhv. 24 palter. Stilen er også meget uensartet, men det er dog en charme. Nogle artikler er helt nøgterne, medens andre er mere, tj, hvad skal man sige? Døm selv Middendorff, der præsenteres: "Stormesteren i Sibiriensforskningen, den videnskabelige opdager af Taimyrd-halvøen og det nordlige Amurland, mønster på en opdagelsesrejsende i hvem handlekraft, psykisk styrke og lærdom på det lykkeligste forenedes." Det er jo flot.

Henning Mørch

Tirol Atlas im Auftrag der Tiroler Landesregierung. Hrsg. unter der Gesamtleitung von A. Leidlmaier. Lieferung 9.

Wagner, Innsbruck 1989. 7 kort, 65 cm (tværformat). Pris ikke oplyst. Begleittexte 10, 1988. 54 s., 24 cm. Pris ikke oplyst.

Her er så 9. kortlevering. Ledsageteksten leveres desværre i hefter i et helt andet format end atlas, hvad der er meget upraktisk. Tekstleveringen er ikke synkron med kortbladene - heller ikke praktisk. Denne gang præsenteres aktuel og potentiel plantevækst samt skovvegetation. Det sidste fx med 36 farvesignaturer - smukt valg, men

en pestilens for farveblinde. Desuden er der en lang række kort, der beskriver forskellige landbrugsforhold dels med fladesignatur for administrative enheder, dels med en særlig dims for de enkelte brug - ja, de enkelte. Økonomien har vel nødvendiggjort de alt for mange oplysninger på samme kort - trods alt, for projektet må være meget kostbart. Det må blive et af de allersidste i en gammel, men teknisk "fuldendt" kvalitet. Man må tro, at den ny teknik, selvom den giver flere hurtige muligheder, vil give mere skematiske løsninger. I alle tilfælde er der her tale om en virkelig imponerende materialesamling. En ufattelig mængde god, solid forskning er basis for værket. Selv om der jo nok kan være en særlig politisk drivkraft i bevillingen bag projektet, er det misundelsesværdigt, hvordan man visse steder tør investere i videnskabelige projekter i det hele taget, men også projekter, der ikke uden videre kan betale sig.

Henning Mørch

Atlas Ost- und Südosteuropa. Hrsg.: Österreichisches Ost- und Südosteuropa Institut. 3.1-H1: Der Aufschwung des Fremdenverkehrs aus westlichen Ländern nach Ungarn in den 80er Jahren. Mit Begleittext. - 5.1-G1:

Verwaltungsgliederung Ost - und Südosteuropas. Mit Begleittext. Borntraeger, Stuttgart 1989. DEM 21.-. + 21.-, 60 cm (tværfORMAT).

2 blade fra et Østeuropa atlas er ikke meget at bedømme. Regionalt er der betydeligt overlap med det næsten fuldførte Donau-Atlas (der ikke omfatter Polen og Østtyskland). Teknikken er ganske simpel, men hæderligt trykt. Der følger teksthefter med - løse hefter til et atlas i et helt andet format er en uskik. Teksten er både på tysk og engelsk. Man kan med den seneste udvikling måske tvivle på, at det oprindelige atlasprojekt vil blive fuldført.

Henning Mørch

Atlas der Donauländer. Lieferung 10. Hrsg.: Österreichisches Ost- und Südosteuropa-Institut. Red.: Josef Brey.

Oesterreichischer Bundesverlag, Wien 1989. 3 kort, 68 cm. ATS 750.-.

Register. Lieferung 11. Hrsg.: Österreichisches Ost- und Südosteuropa- Institut. Red.: Josef Brey.

Oesterreichischer Bundesverlag, Wien 1989. XXV, 139 s., 31 cm. ATS 750.-.

Stille og roligt fortsætter det ambitiøse og

grundige værk. Herlig materialesamling for Østeuropa-interesserede. Atlas'et vil snart få historisk værdi for studiet af det, der atter tegner til at blive Europas krudt-tønde. Kvaliteten er god, teksten er praktisk indføjret i sammenhæng på blade i atlasformat. Det gælder dog ikke et stednavneregister i A-4 format, men fint nok i stift shirtingbind. Registeret omfatter utallige versioner og transskriptioner, hvilket er helt nødvendigt for et sprogligt mangfoldigt område, som atlas'et omfatter.

Henning Mørch

Harm J. de Blij & Peter O. Muller: Geography: regions and concepts. 5. ed.

Wiley, Chichester 1990. 662 s., ill. 29 cm. GBP 43.15.

To energiske forfattere har sammen med knapt 50 hjælpeskribenter produceret en verdensgeografi. Den har som hovedprincip en regional fremgangsmåde, som modificeres ved at samle udviklede lande i første del, og underudviklede i anden del. Endvidere suppleres alle de regionale beskrivelser med såkaldte systematiske essays, der giver korte introduktioner til fx befolkningsgeografi, klimatologi, bygeografi osv. Desforuden "boxe" om en lang række emner og problemstillinger, der skønnes relevante i de forskellige regioner. Hvad kan man så få med, når man skal verden rundt på 650 sider? Danmark indgår i et afsnit om Norden på i alt 6½ side, hvoraf ca. halvdelen er tekst. Denne er velskrevet og giver et sympatisk indtryk. Den følger ikke noget lænderkunde-katalog, men når alligevel omkring de væsentlige elementer af forskellig geografisk natur. Boxene i det nordiske afsnit behandler syreregnsproblematik og Nordsøolje. Der er et kort over regionen, samt et enkelt foto af en norsk fjord. Københavns størrelse og position begrundes med havnens stilling som entrepôt (denne fagterm forklares selvfølgelig i et glossarium), en stilling, som i dag må siges at være passé. Ved en systematisk gennemgang kunne andre særheder sikkert fremdrages. Bogen er rigeligt forsynet med kort og fotos, som gennemgående er af god kvalitet. Mange kort kunne dog vinde ved bedre tekst og signaturforklaring. Enkelte sider skæmmes af forskubbede farvetryk. Der er register over stednavne og fagtermer tillige med andre supplement, som gør værket anvendeligt. Komposi-

tionen af regionale, systematiske og problemorienterede indgange, samt en levende og uskematisk skrivestil gør værket interessant.

Rolf Guttesen

William E. Huxhold: An introduction to urban geographic information systems.

Oxford University Press, New York 1991. XXIII, 337 s., ill. 25 cm. GBP 40.-

Bogen giver et godt indblik i 'state-of-the-art' inden for anvendelse af gis i lokalplanlægning og administration i amerikanske byområder. Målgruppen er potentielle brugere i den offentlige administration, som forfatteren forsøger at bibringe bred viden om by-informationssystemer ved at medtage så forskellige emner som: a) informationsstrømme i lokaladministrationen, b) teknisk/datalogisk beskrivelse af vektor-gis, datastrukturer mv., c) eksempler på (succesfuld) anvendelse af by-gis, d) geokodning, geographic base files og koordinatsystemer, samt e) en idealmodel for indførelse af by-gis i en given organisation.- Anvendelseseksempler er primært fra Milwaukee, hvor forfatteren har deltaget i opbygningen af et by-gis siden 1975. Der gennemgås zoneændringer, etablering af afstemningsdistrikter & bygningsinspektionsdistrikter, renovationsruter, ejendomsskat, udpegning af bygninger med blyholdig maling, lokalisering af biblioteker & spirituslicenser m.m. Fra de tekniske afsnit kunne gis-kyndige danskere være interesserede i beskrivelsen af DIME- og TIGER-filerne (såkaldte Geographic Base Files), der indeholder data om byens fysiske struktur (vejsystem mv.) og gør det muligt at relatere fx en post-adresse til en geografisk lokalitet.- Bogens udgangspunkt er, at gis-teknikken fungerer, og at den potentielle gis-brugers problem er at få den nødvendige bevilling og opbakning. Bogens sidste afsnit bruges derfor på en gennemgang af "the model urban GIS-projekt" hvor berettigelsen af indførelsen af et by-gis vurderes på grundlag af langsigtet databehov, pilotprojekter mv.- Bogens svage side er den manglende behandling af de velkendte problemer af både teknisk/edbmæssig og 'organisationssstrukturel' art, der notorisk kan spolere drømmen om den optimale løsning på de rumlige udfordringer.- Bogen indeholder en del formuleringsmæssig redundans, og dens opbygning bærer præg af, at det er en vanskelig opgave (omend nødvendig) at integrere en ikke-banal behandling af